

Матеріали для дистанційного навчання
Дисципліна: Історія стародавнього Риму

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.08 Класичні мови та літератури (переклад включно)

Курс II

Семестр II

Лектор: к.і.н., асист. В. Л. Гуменний

Практичні: к.і.н., доц. Я. В. Погоральський

Усі консультації здійснюються для студентів у будь-який час в дистанційному форматі

е-mail: hvltarant@gmail.com; viktor.humenny@lnu.edu.ua

месенджер: <https://www.facebook.com/v.humenny>

Додаткові матеріали будуть надіслані ел. поштою, та з'являтимуться в онлайн-рідерах та у створеному відповідному курсі у сервісі «Google Classroom».

Перевірка виконання завдань та опрацювання матеріалу здійснюється шляхом підготовки студентами письмових робіт у ел. вигляді.

Теми для опрацювання:

Криза III ст. н.е. та Пізня Римська імперія (домінат).

Причини кризи III ст. н.е. Пекулій та вільновідпущеництво. Розвиток дрібної оренди та колонату. Імператорські сальтуси. Початок закріпачення колонів. Боротьба "солдатських" та "сенатських" імператорів. Військова монархія Северів. Едикт Каракалли про громадянство. Військові перевороти та посилення сепаратизму. Соціальні рухи III ст. Сучасні підходи до аналізу кризи III століття.

Реформи Діоклетіана та Константина I. Податкові реформи та реформи в армії. Римська конституція IV-V ст. Зміни в економіці та соціальній структурі римського суспільства. Встановлення домінату. Релігійна політика Константина I Великого. Створення християнської церкви. Поява ересей. Донатизм та аріанство. Нікейський собор. Антихристиянська реакція в добу правління Юліана.

Культура Пізньої Римської імперії. Філософія. Література. Історія. Право. Архітектура і мистецтво.

Падіння Західної Римської імперії. Правління Феодосія I та розділ імперії на дві держави - Східну Римську імперію та Західну Римську імперію. Римляни та варвари в III-IV ст. Готи. Велике переселення народів. Гунни. Каталаунська битва. Утворення варварських держав на території Європи та Африки. Сучасні дискусії щодо періодизації давньоримської історії. Концепція «пізньої античності».

Рекомендована література:

Базова

1. История Древнего Рима / В.И. Кузищин, И.Л. Маяк, И.А. Гвоздева и др.; Под ред. В.И. Кузищина.— 4-е изд., перераб. и доп.— М.: Высш. шк., 2000.
2. Ковалев С.И. История Рима. Курс лекций. Изд-е 2-е, испр. и доп. Под ред. проф. Э.Д. Фролова. — Л.: Издательство Ленинградского университета, 1986.
3. Машкин Н.А. История древнего Рима. Учебник. — М.: Высшая школа, 2006.

4. Петречко О. М. Історія Стародавнього Риму. – Дрогобич, 2017.
5. Смышляев А.Л. История Рима от Ромула до Гракхов. М., 2007.
6. История древнего мира. Под ред. И. М. Дьяконова, В. Д. Нероновой, И. С. Свенцицкой. Изд. 3-е, исправленное и дополненное. Т. 1-3. М.: Наука: Главная редакция восточной литературы, 1989.
7. Гроссман Ю. М., Лісовий І. А. Історія Стародавнього світу: практикум. Львів, 1985.
8. Beard M. SPQR: A History of Ancient Rome. Liveright, 2016.
9. The Cambridge Companion to Ancient Rome / Ed. Paul Erdkamp. Cambridge University Press, 2013.
10. A Companion to the Roman Empire (Blackwell Companions to the Ancient World) / Ed. David S. Potter. Wiley-Blackwell, 2007.
11. A Companion to the Roman Army / Ed. Paul Erdkamp. Wiley-Blackwell, 2007.
12. The Cambridge Companion to the Roman Economy / Ed. Walter Scheidel. Cambridge University Press, 2012.
13. Ziółkowski A. Historia Rzymu. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2004.

Додаткова:

1. Петречко О. Суспільно-політичний розвиток Римської імперії у I-на поч. III ст. н.е.: від «відновленої» Республіки до сенатської монархії. Львів, 2009.
2. Сергеев И. Римская империя в III веке нашей эры. Проблемы социально-политической истории. Х., 1999.
3. Штаерман Е. М. Древний Рим: Проблемы экономического развития. М., 1978.
4. Штаерман Е. М. Кризис античной культуры. М., 1975.
5. Штаерман Е. М. Кризис рабовладельческих отношений в западных провинциях Римской империи в III в. н. э. М., 1957.
6. Brown P. The World of Late Antiquity: from Marcus Aurelius to Muhammad (AD 150–750), Thames and Hudson, 1989.
7. Cameron A. The Later Roman Empire: AD 284–430, Harvard University Press, 1993.
8. Cameron A. The Mediterranean World in Late Antiquity AD 395–700, Routledge, 2011.
9. Jones A.H.M. The Later Roman Empire, 284–602; a social, economic and administrative survey, vols. I, II, University of Oklahoma Press, 1964.
10. Millar F. Rome, the Greek World, and the East. Vol. 1-3. / Ed. Hannah M. Cotton, Guy M. Rogers. L., 2002-2006.
11. Millar F. The Emperor in the Roman World (31 B.C. – A.D. 337). Ithaca; N. Y., 1977.
12. Mitchell S. A History of the Later Roman Empire. AD 284–641, 2nd ed., Blackwell, 2015.
13. The Oxford Handbook of Late Antiquity, Oxford University Press, 2012.